

onder preventief toezicht

Digitale handout

maart 2021

Inhoud

(06/10/20) Persbericht gemeenteraad Stadskanaal: kwaliteit van de samenleving niet op het spel zetten

(08/12/20) Brief Provincie Groningen: preventief begrotingstoezicht

(13/06/18) Brandbrief tekorten jeugdhulp in de regio Groningen

(11/11/20) Motie Provinciale Staten: behoud basisvoorzieningen

(25/06/20) Brief VGG: financiële positie Groninger gemeenten

(14/01/21) BDO: benchmark nederlands gemeenten 2021

Stadskanaal door de ondergrens 'de analyse': verslag uitzending

Links naar artikelen en uitzendingen

Persbericht gemeenteraad

GEMEENTE Stadskanaal

Stadskanaal, 06 oktober 2020 Nummer: 78

Gemeenteraad Stadskanaal wil kwaliteit samenleving niet op het spel zetten

Verwacht wordt dat de gemeente volgend jaar een financieel tekort heeft van 7 miljoen euro. Vanavond spreekt de raadscommissie van de gemeenteraad van Stadskanaal over de Ambitienota van het college. Hierin zijn alle technische mogelijkheden samengebracht om verder te bezuinigen en het verwachte tekort weg te werken. Maatregelen die diep in de gemeenschap zullen snijden en iedereen gaan raken.

Op 9 november zal de gemeenteraad de begroting voor 2021 vaststellen. Nu al is duidelijk dat hij dan geen keuze zal maken uit het pakket van voorgestelde maatregelen. Dit zal dan ook de uitkomst zijn van de vergadering die vanavond live via YouTube te volgen is.

Onverantwoord om verder te bezuinigen
De gemeente heeft de afgelopen tien jaar al fors moeten bezuinigen. Volgens de raadscommissie betekenen de voorgestelde extra maatregelen uit de Ambitienota de afbraak van de voorzieningen voor de inwoners van de gemeente. De gemeenteraadsleden staan voor hun verantwoordelijkheid, maar niet op deze manier en op deze termijn. Hiermee wil de raad het signaal afgeven dat de inwoners niet nog meer de dupe mogen worden van het rijksbeleid. De kwaliteit van de samenleving staat volgens de raad op het spel!

Stadskanaal krijgt, net als de meeste gemeenten, al jaren te weinig geld van het Rijk om de extra taken uit te voeren. Met name de kosten voor de uitgaven binnen het sociale domein (zoals jeugdzorg, Wmo en werk) worden structureel onvoldoende gecompenseerd door het Rijk.

Wat betekent dit?
Met het voornemen om niet extra te bezuinigen ontstaat er een fors tekort op de begroting. Daardoor kan de gemeente onder preventief toezicht van de provincie komen te staan. Dat betekent dat de uitgaven van de gemeente goedgekeurd moeten worden door de provincie. Ook zal de provincie opdracht geven om tot een aanvullend pakket maatregelen te komen.

Voor de redactie, niet voor publicatie: voor meer informatie kunt u contact opnemen met de fractievoorzitters van de gemeenteraad.

Raadhuisplein 1
9501 SZ Stadskanaal
Postbus 140
9500 AC Stadskanaal
TEL (0599) 631 631
FAX (0599) 620 744
gemeente@stadskanaal.nl
www.stadskanaal.nl
IBAN NL38 BNGH 0258 0064 28
KVK NR. 01169424

provincie groningen

GEMEENTE STADSKANAAL
zaak nr.: BR 162
10 DEC. 2020
class nr.:

Aan de raad van de gemeente Stadskanaal
Postbus 140
9500 AC STADSKANAAL

Datum	:	8 december 2020
Documentnr.	:	2020-113946
Dossiernummer	:	K2086
Behandeld door	:	G. de Beer
Telefoonnummer	:	(050)3164224
Antwoord op	:	brief van 12 november 2020
Bijlage	:	
Onderwerp	:	begroting 2021; preventief begrotingstoezicht

Geachte raad,

Hierbij bevestigen wij de ontvangst van de begroting van uw gemeente voor het jaar 2021, zoals die door u in de vergadering van 9 november 2020 werd vastgesteld. In onze hoedanigheid van financieel toezichthouder op de Groninger gemeenten en gemeenschappelijke regelingen delen wij u het volgende mede.

Het toezicht op basis van de Gemeentewet is geregeld in artikel 203 van deze wet. In dit artikel is bepaald dat uw begroting onze goedkeuring behoeft wanneer de begroting, naar ons oordeel, niet structureel en reëel in evenwicht is en dat het niet aannemelijk is dat dit evenwicht de eerstvolgende jaren tot stand zal worden gebracht. Wij hebben de voornoemde begroting in de zogenaamde eerste fase onderzocht. Dit eerste fase onderzoek behelst een onderzoek op hoofdlijnen naar de (meerjarige) financiële positie van uw gemeente. Op basis van dit onderzoek besluiten wij omtrent het voor het komende jaar in te stellen begrotingstoezicht.

Wij hebben geconstateerd dat de voorliggende begroting 2021 rekening houdend met de daarin opgenomen incidentele baten en lasten, geen structureel evenwicht vertoont. Het structurele tekort voor het jaar 2021 is te bepalen op afgerond € 6,575 miljoen. De genomen maatregelen in de Maatregelennota 2021-2024 zijn niet afdoende om het tekort terug te dringen. Op basis van het ontbreken van een structureel en reëel begrotingsevenwicht voor het jaar 2021 en gezien dit evenwicht niet binnen de meerjarenbegroting wordt hersteld hebben wij, gelet op het bepaalde in artikel 203 van de Gemeentewet, besloten uw gemeente voor het jaar 2021 onder het preventieve begrotingstoezicht te plaatsen.

In ons Gemeenschappelijk Financieel Toezichtkader (GTK2020) hebben wij bepaald dat, alvorens preventief begrotingstoezicht wordt ingesteld, een bestuurlijk overleg wordt gehouden. Dit overleg heeft plaatsgevonden op 25 november 2020, waarbij uw gemeente werd vertegenwoordigd door dhr. J. Hamster en ons college door dhr. IJ. Rijzebol. Dit overleg heeft niet geleid tot gewijzigde inzichten onzerzijds met betrekking tot het in te stellen toezichtsregime.

Aan de hand van de gevoerde gesprekken en de financiële documenten zijn wij met u van mening dat de structurele tekorten hoofdzakelijk ontstaan als gevolg van de decentralisaties in het sociaal domein. U heeft aangegeven graag een begrotingsscan te willen om uw beleid op af te stemmen. Aanvragen voor een begrotingsscan dienen vóór 1 januari van het jaar waarvoor de scan wordt aangevraagd te worden gedaan. De aanvraag, die de achtergrond en de redenen daarvan bevat, geschiedt door de gemeente zelf. De aanvraag wordt ingediend door de gemeenteraad of door het college van B&W bij de provinciale toezichthouder en in

Martinikerkhof 12
9712 JG Groningen
Sint Jansstraat 4
9712 JN Groningen
Postbus 610
9700 AP Groningen
Telefoon
050 316 4911
www.provinciegroningen.nl
info@provinciegroningen.nl

De provincie Groningen werkt volgens normen die zijn vastgelegd in een handvest voor dienstverlening. Dit handvest vindt u op onze website of kunt u opvragen bij de afdeling Bestuur, Juridische Zaken & Communicatie: 050 3164160. BTW: NL0019.32.822.B01 / KvK: 01182023 / IBAN: NL84 ABNA 0446 0456 91 / BIC: ABNANL2A

afschrift gezonden aan de directeur Bestuur, Democratie en Financiën van BZK. Uiteraand zullen wij als toezichthouder onze rol hierin vervullen en onze medewerking hieraan verlenen.
Wij wijzen u tevens op de mogelijkheid van een begrotingsanalyse door een onafhankelijk onderzoeksbureau. Afgesproken is dat wij, indien uw gemeente hiervoor kiest, hierin een financiële bijdrage zullen leveren. Ook een dergelijke analyse kan u inzicht verschaffen waar nog ruimte en mogelijkheden liggen om te komen tot een herstelplan.
Wij merken hierbij op dat het nemen van beleidsmatige besluiten om de begroting weer structureel en reëel in evenwicht te brengen een verantwoordelijkeid is en blijft van de gemeemteraad.

De instelling van preventief begrotingstoezicht betekent dat de begroting van uw gemeente voor het jaar 2021 alsmede de daarop betrekking hebbende wijzigingen onze voorafgaande goedkeuring behoeven.

Zolang de begroting nog niet door ons is goedgekeurd mag u, op grond van artikel 208, 1e lid, van de Gemeentewet geen verplichtingen aangaan zonder onze voorafgaande toestemming. Teneinde de voortgang van de bedrijfsvoering van uw gemeente niet onnodig te belasten verlenen wij u hierbij, op grond van het 5e lid van het voornoemde artikel, toestemming tot het aangaan van verplichtingen tot een niveau van 6/12e gedeelte van de laatst vastgestelde begroting, inclusief begrotingswijzigingen, tenzij bij de nieuwe begroting het lastenniveau lager is vastgesteld. Dit betekent dat het in de begroting voor het jaar 2021 opgenomen nieuwe beleid vooreerst opgeschort dient te worden. Ingeval van dringende spoed kunnen, op grond van artikel 209 van de Gemeentewet, verplichtingen door u worden aangegeaan zonder onze voorafgaande goedkeuring.
Mocht het toegestane uitgavenniveau op onderdelen niet toerekend zijn dan kunt u bij ons een aanvraag indienen om voor het betreffende onderdeel hogere verplichtingen aan te mogen gaan. Dit geldt eveneens voor het noodzakelijke nieuwe beleid. Wij zullen deze aanvragen beoordelen op 'in strijd met het recht of met het algemene financiële belang' (GW art 208, 2e lid).

Nadat uw raad de noodzakelijke aanvullende ombuigingsbesluiten heeft vastgesteld en er alsdan reëel zicht bestaat op een structureel sluitend budget komt de begroting 2021 voor onze goedkeuring in aanmerking. Naar verwachting zal dan ook, gelet op artikel 203, lid 5 van de Gemeentewet, het preventieve begrotingstoezicht kunnen vervallen. Wij zullen dit te zijner tijd op zijn eigen merites beoordelen.

Als u het niet eens bent met ons besluit tot instelling van preventief begrotingstoezicht voor het jaar 2021 bestaat de mogelijkheid om binnen zes weken na verzenddatum van deze brief een bezwaarschirft in te dienen. Meer informatie daarover vindt u in de digitale brochure 'Bezwaar maken tegen een besluit' die u kunt vinden op de website van de provincie Groningen (www.provinciegroningen.nl).

Een afschrift van deze brief hebben wij gezonden aan het college van burgemeester en wethouders van uw gemeente.
Tevens hebben wij, gelet op artikel 205, 1e lid, van de Gemeentewet een afschrift gezonden aan de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties.

Wij vertrouwen erop u hiermede voldoende te hebben geïnformeerd.

Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Groningen:

, voorzitter.

, secretaris.

Publieke Gezondheid & Zorg

Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn & Sport
Ter attentie van Minister H.M. de Jonge
Postbus 20350
2500 EJ DEN HAAG

Onderwerp: Brandbrief tekorten Jeugdhulp in de regio Groningen
Datum: 13 juni 2018
Ons kenmerk: RIGG/6998926

Geachte Minister,

Doar woont de dege degelkhaaid,
de wille, vast as stoal,
doar vuilt het haart, wat tonge sprekt,
in richt- en slichte toal.

Het derde couplet van ons Gronings volkslied verhaalt over de degelijkheid van onze volksaard. De vastberadenheid die u van de Groningers kunt verwachten. De woorden die recht vanuit het hart komen. Dat geldt ook voor de inhoud van deze brief. Wij gaan tot het uiterste om onze kinderen kansen te bieden om gezond, veilig en kansrijk op te groeien. Maar we willen u ook in heldere bewoordingen vertellen dat de financiële middelen daarvoor ruim tekortschieten.

Om bij het begin te beginnen: in 2013 vonden de Groninger gemeenten elkaar op de grote nieuwe uitdaging die de decentralisatie van de jeugdzorg is. Alle Groninger gemeenten committeerden zich aan elkaar en het unieke Groninger Functioneel Model. Hierin maakten we met elkaar en met jeugdhulpaanbieders afspraken hoe ieder kind op dezelfde wijze de zorg kan krijgen die het nodig heeft.

Vol enthousiasme en met de wil om er een succes van te maken zijn we van start gegaan. We hebben de zorgcontinuïteit geborgd, onze teams ingericht en inmiddels vele kinderen geholpen. We hebben de eerste stappen in de transformatie gezet en in nauwe samenwerking met gemeenten en jeugdhulpaanbieders inmiddels al mooie resultaten geboekt. Zo is onder andere het grote aantal dyslexie-verwijzingen verminderd, zijn er praktijkondersteuners jeugd en gezin bij huisartsen, worden er integrale zorgpakketten ingekocht, neemt de inzet op de intensieve verblijfstrajecten duidelijk af en zijn deze trajecten sterk verkort. Op dit moment werken we vanuit de gezamenlijke Groninger gemeenten en aanbieders nog steeds sterk samen aan inkoop en transformatie.

Zoals bekend blijkt uit diverse rapporten en monitorgegeven dat er in de Groningse gemeenten bij een relatief groot deel van de kinderen sprake is van stevige problematiek. Zo is er een relatief hoog percentage kinderen dat opgroeit in armoede[1] en gebleken is dat armoede grote effecten heeft op het gezond, kansrijk en veilig

[1] 'Armoede en sociale uitsluiting', CBS, 2018

opgroeien van kinderen[2]. Ook is de kans op het ontstaan van kindermishandeling in diverse Groninger gemeenten relatief hoog vanwege een hoge concentratie van risicofactoren[3]. Naast deze genoemde problematiek hebben ook de spanningen rondom de aardbevingen effect op het opgroeien van kinderen[4] en zijn er relatief veel kinderen en ouders met verstandelijke beperkingen in de Groninger gemeenten.

Na de decentralisatie wordt er gelukkig vroegtijdig veel van deze problematiek bij kinderen en gezinnen gesignaleerd en opgepakt. We hebben dan ook te maken met een sterk groeiend aantal kinderen in zorg. En die groei in het aantal kinderen dat een gezins- of jeugdzorgarrangement heeft, zet zich in 2018 tot op heden voort.

Met dit succes (want dat is het als je vroegtijdig signaleert dat kinderen en gezinnen hulp nodig hebben) komen ook de tekorten. En *degelijk* als wij in Groningen zijn, hebben we eerst alle mogelijkheden die we zelf hebben om die tekorten op te lossen, onderzocht. Veel data zijn geanalyseerd om onze eigen verantwoordelijkheid, kansen en invloed te ontcijferen. Want die mogelijkheden zijn er zeker ook. De lessen hieruit worden op dit moment geïmplementeerd in zowel onze sociale teams bij de gemeenten (onze 'toegang'), de gezamenlijke inkoop en het contractmanagement als in de afspraken met de jeugdhulpaanbieders over inhoudelijke zorgverbetering.

Maar de implementatie van alle maatregelen die we zelf kunnen nemen, zal niet met terugwerkende kracht, noch op hele korte termijn een tekort van ruim 20% oplossen. Het totale tekort op jeugdhulp in de regio Groningen over 2017 komt uit op € 30 miljoen. Dat is simpelweg niet op te brengen door gemeenten. De groei in aantallen kinderen – die zich nog steeds doorzet – vraagt om compensatie. Dat is ook ons heldere verzoek. Recht uit het hart spreekt onze tong, in heldere en duidelijke taal: kom de belofte van uw voorganger voor adequate middelen voor de uitvoering van onze zorgtaken na.

Tot slot willen wij u graag uitnodigen voor een bezoek aan Groningen, zodat we u de specifieke Groninger situatie kunnen laten zien. Ook tonen we u dan graag enkele *Pronkjewails* van de Groningse jeugdzorg, die laten zien dat de zorg voor de kwetsbare kinderen in onze regio steeds beter wordt.

Hartelijke groet,

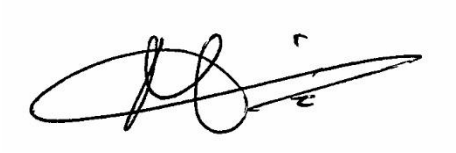
namens alle Groninger (jeugd)wethouders,



Mattias Gijsbertsen
Wethouder Gemeente Groningen
Voorzitter Dagelijks Bestuur Gemeenschappelijke regeling Publieke Gezondheid & Zorg Groningen

[2] https://www.nji.nl/nl/Download-NJi/Publicatie-NJi/Opgroeien-en-opvoeden-in-armoede.pdf
[3] Rapportage met ranglijst van de raad voor de kinderbescherming op basis van CBS-cijfers
[4] 'Vaste grond gezocht', Kinderombudsman, oktober 2017.

En,



Johan Hamster
Wethouder Gemeente Stadskanaal
Portefeuillehouder Jeugdhulp Dagelijks Bestuur Gemeenschappelijke regeling Publieke Gezondheid & Zorg Groningen

Deze brief is opgesteld met instemming van de bestuurders van de volgende Groninger jeugdhulpaanbieders: Accare (Peter Dijkshoorn & Wieteke Beernink), Lentis Jonx (Martin Sitalsing), Elker – 't Poortje (Astrid Veldhuizen), Cedin (Henk Wilbers) en Jeugdbescherming Noord (Nathalie Kramers).

Regionale Inkooporganisatie Groninger Gemeenten

Postadres:

Postbus 2076

9704 CB GRONINGEN

M -

In te vullen door de voorzitter

Betreft	:	**Motie behoud basisvoorzieningen**
Datum PS	:	**11 november 2020**
Onderwerp	:	**Algemene Beschouwingen**

Provinciale Staten van Groningen, in vergadering bijeen ter behandeling van bovenvermeld onderwerp;

Constaterende dat
- de gemeente Stadskanaal een structureel financieel tekort heeft, omdat de kosten voor onder andere jeugdzorg en de werkvoorziening structureel hoger zijn dan wat de gemeente hiervoor krijgt;
- ook andere Groningse gemeenten erg veel moeite hebben om een structureel sluitende begroting vast te stellen;
- gemeenten daardoor gedwongen worden om te kiezen tussen het bieden van noodzakelijke zorg of het in stand houden van basisvoorzieningen zoals bibliotheken en zwembaden.

Overwegende dat
- het tekort wordt veroorzaakt doordat de bijdrage van het Rijk niet in verhouding staat tot de daadwerkelijke kosten die deze gemeenten moeten maken;
- basisvoorzieningen van groot belang zijn voor de leefbaarheid en dat basisvoorzieningen die eenmaal verdwenen zijn, niet meer zullen terugkomen;
- de zorgelijke financiële positie van gemeenten ook andere beleidsterreinen van de provincie, zoals economie en werkgelegenheid, kan raken.

Provinciale Staten spreken hun mening uit
- dat het probleem van deze gemeenten bij de kern moet worden aangepakt door een passende Rijksbijdrage voor verantwoordelijkheden in het sociale domein;
- en dat gemeenten niet voor de onmogelijke keuze gesteld moeten worden om basisvoorzieningen in hun gemeente kapot te bezuinigen;
- dat het onwenselijk is als door de beperkte financiële ruimte van gemeenten ook op andere beleidsterreinen de gezamenlijke inzet van gemeenten en provincie onder druk komt te staan.

En verzoeken het College om deze motie onder de aandacht te brengen van de Tweede Kamer, de minister van Binnenlandse Zaken, het Interprovinciaal Overleg (IPO) en de Groningse gemeenten.

En gaat over tot de orde van de dag.

Nadja Siersema - Orsel, GroenLinks
Mohn Baldew, Partij van de Arbeid
Jan Hein Mastenbroek, SP
Peter Gerrits, D66
Dries Zwart, Partij voor het Noorden
Ankie Voerman, Partij voor de Dieren
Johan ten Hoove, 50+
Fredric Geijtenbeek, ChristenUnie

VERENIGING VAN GRONINGER GEMEENTEN

Secretariaat:

Postbus 9
9790 AA TEN BOER

Telefoon (050) 303 97 97
secretariaat@groningergemeenten.nl

KvK : 40038854
IBAN: NL79 RABO 0106 6211 30

Aan: Tweede Kamer der Staten-Generaal
Postbus 20018
2500 EA DEN HAAG

Ons kenmerk: 20019/FIN/TS
Uw kenmerk :
Betreft: Financiële positie Groninger gemeenten

Ten Boer, 25 juni 2020

Geachte leden van de Tweede Kamer,

De gemeenten in de provincie Groningen staan voor meervoudige uitdagingen op sociaal-maatschappelijk en economisch gebied. De afgelopen tijd zijn we samen als Groninger gemeenten, verenigd in de Vereniging van Groninger Gemeenten, opgetrokken om de beweging te maken naar structurele versterking van de regionale economie en de samenleving. De position paper van de VNG onderschrijven wij ook als Groninger gemeenten maar wij willen u ook graag onze eigen afwegingen meegeven.

Het is onze ambitie om inwoners en ondernemers perspectief te bieden, door onze sterke punten te benutten en te profiteren van de kansen die onze provincie te bieden heeft. Op dit moment worden we echter geconfronteerd met een combinatie van zoveel omstandigheden, dat de tekorten op onze begrotingen in rap tempo oplopen. Dat neemt zodanige vormen aan, dat we dit alleen nog kunnen dragen door drastische maatregelen te nemen. Met rechtstreekse gevolgen voor het welbevinden van onze inwoners.

Lokale samenleving valt uit elkaar.
In grote delen van de provincie is nog steeds sprake van relatief veel werkloosheid, armoede en een lage sociaaleconomische status. Dit speelt -helaas- al decennialang en loopt door generaties heen. Desondanks is er een cultuur ontstaan van zelf zaken met elkaar te regelen en aan te pakken. Juist door ons "noaberschap" is sprake van een fijnmazige samenwerkingsstructuur met lokale onderlinge hulp en steun.

De Groninger gemeenten ondersteunen en faciliteren daarin de inwoners met raad en daad en financiële middelen. Wij vinden het een goede beweging om zorg dichter bij de inwoners te kunnen organiseren. Zoals bekend is het sinds de decentralisaties van 2015 voor de meeste Groninger gemeenten steeds moeilijker om hun begroting sluitend te krijgen. Een groot deel van de reserves is ingezet, er is fors bezuinigd en de belastingen zijn veelal fors verhoogd. Met te weinig middelen kunnen we onze inwoners onvoldoende ondersteunen of moeten keuzes maken in het sluiten van voorzieningen of andere rigoureuze bezuinigingsmaatregelen.

Beroep op zorg en ondersteuning neemt toe.
Om de forse tekorten op het sociaal domein op te lossen, werken de Groninger gemeenten versterkt samen om de nieuwe taken goed en waar mogelijk tegen lagere kosten uit te voeren. Sterker nog: het aantal jongeren en volwassenen dat zorg of ondersteuning nodig heeft neemt toe. Dit doordat er nu meer jongeren in beeld zijn door gemeentelijke sociale teams en zij onze hulp gemakkelijker weten te vinden. Als gemeenten zetten we alles op alles om niemand tussen wal en schip te laten vallen.

Landelijke ontwikkelingen maken de financiële situatie nijpender.
Landelijk beleid zoals de invoering van het abonnementstarief Wmo, de korting op de SW-subsidie en de opschalingskorting maken de financiële situatie van de gemeenten nog nijpender. Tegelijkertijd spelen de problemen op het gebied van stikstof en PFAS, waardoor projecten worden afgeblazen, werkgelegenheid verdwijnt, woningbouw wordt uitgesteld en belasting wegvalt. De combinatie van al deze ontwikkelingen pakt extra hard uit voor onze provincie, vanwege de kenmerken van de bevolkingskrimp en vergrijzing, de hoge werkloosheid, de lage sociaaleconomische status en de aardbevingsproblematiek.

Na de zomer worden de uitkomsten van de herijking van het gemeentefonds bekend.
Deze herverdeling is noodzakelijk omdat de huidige verdeling van het gemeentefonds niet meer als passend ervaren wordt. Het herverdelen van de middelen gaat per definitie gepaard met herverdeeleffecten. Echter herverdelen alleen is niet genoeg. Voor voldoende (financieel) draagvlak van het nieuwe verdeelmodel is het essentieel dat de omvang van het gemeentefonds toeneemt. De Groninger gemeenten zijn niet in staat negatieve herverdeeleffecten op te vangen zonder dat dit directe gevolgen heeft voor onze inwoners. Daarom doen we een dringend beroep op u om de negatieve herverdeeleffecten te dempen door de koek te vergroten.

Ingrijpende maatregelen nodig om begroting sluitend te maken.
Op dit moment worstelen alle gemeenten om hun begroting sluitend te maken.
In veel gevallen kan, door de vele onzekerheden, een gedegen behandeling in colleges en gemeenteraden, ook voor het meerjarenperspectief, niet plaatsvinden. De coronacrisis is daarin natuurlijk een belangrijke factor. Het Rijk geeft aan alle kosten te vergoeden. Wij zijn blij met deze toezegging. Maar de vraag is hoe, wanneer en of dit ook geldt voor maatregelen die gemeenten zelf hebben genomen. Niet alleen voor de gemaakte kosten, maar ook nog voor de te maken kosten als gevolg van de coronacrisis.

Als Groninger gemeenten helpen we de inwoners en lokale ondernemers naar ons beste vermogen bij deze crisis. Dit zorgt er echter wel voor dat onze financiële positie nog nijpender is geworden.
Voor veel gemeenten bieden alleen zeer ingrijpende maatregelen een oplossing voor een sluitende begroting. Of er volgt toezicht van de provincie, waarna de ingrijpende maatregelen alsnog toegepast moeten worden. Hoe dan ook betekent deze situatie een aanslag op de slagkracht van de gemeenten en daarmee op de leefbaarheid voor onze inwoners.

Daarom: structureel extra middelen in het gemeentefonds.
We doen er alles aan om na de coronacrisis weer de weg omhoog te vinden, maar dit kan alleen met voldoende middelen. Naast de opgaven in het sociaal domein, staan wij als Groninger gemeenten ook aan de lat bij de brede opgaven op het gebied van economie, cultuur, recreatie en toerisme, energietransitie, woningbouwopgaven en klimaatadaptatie.

Als gemeenten vragen wij u om ons in staat te stellen onze taken goed en gedegen uit te voeren. Wij voelen ons als lokaal bestuur nauw verbonden met onze inwoners. Om onze taken goed uit te kunnen voeren, vragen wij u om voldoende financiële middelen voor de dienstverlening aan onze inwoners.

Minister Ollongren stuurde uw Kamer op 22 juni 2020 een brief, in reactie op de motie Van der Graaf/Van der Molen, die de Minister opdroeg inzichtelijk te maken wat de financiële effecten van Rijksbeleid op de gemeentefinanciën zijn. In haar brief geeft de Minister aan dat gemeenten geen probleem hebben met hun financiële- en schuldpositie en dat het van belang is dat exploitatietekorten niet van structurele aard worden. Zij ziet daarin een rol voor een volgend Kabinet.

Verder zegt ze toe een onderzoek in te stellen om betrouwbare actuelere informatie over de financiële positie van gemeenten te krijgen en de mogelijke doorwerking hiervan op de gemeentelijke voorzieningen. Wij herkennen ons niet in het beeld dat door de Minister wordt geschetst. De afgelopen jaren hebben wij al diverse pijnlijke en ingrijpende keuzes moeten maken om preventief toezicht te voorkomen. Ook voor de toekomst maken we ons grote zorgen om onze financiële positie, de rek is eruit.

Het door de Minister gebruikte argument dat veel gemeenten de laatste jaren positieve rekeningresultaten hebben laten zien, wat aan zou tonen dat gemeenten nauwelijks financiële problemen kennen, is in onze ogen een veel te simpele en rooskleurige weergave van de werkelijkheid. Wij blijven daarom de ernst en urgentie van onze financiële situatie benadrukken, bij de Minister en bij uw Kamer.

Uitnodiging
Graag willen we aan u onze voorbeelden van 'noaberschap" in de praktijk laten zien. Wij hebben innovatieve ideeën om op een zowel nuchtere als creatieve manier zaken aan te pakken.

We willen dan met u bespreken waar Groninger gemeenten in de dagelijkse praktijk tegenaan lopen, wat de directe gevolgen zijn van de doorwerking van het Rijksbeleid in onze gemeentelijke begrotingen op onze inwoners en ondernemers.

Binnenkort nodigen wij u uit voor een werkbezoek aan onze provincie.
Graag laten wij u met eigen ogen zien hoe het reilt en zeilt in de Groningse praktijk van alledag om daarna het gesprek hierover met elkaar aan te gaan.

Nadere informatie
Indien u nog vragen heeft of nadere informatie wenst, kunt u contact opnemen met drs. T.G. Sprenger, secretaris van de Vereniging van Groninger Gemeenten. U kunt hem bereiken via telefoon 06-55 79 76 59 of via e-mail t.sprenger@groningergemeenten.nl.

Met vriendelijke groet,

Namens de colleges van alle Groninger gemeenten:
Gemeente Appingedam
Gemeente Delfzijl
Gemeente Groningen
Gemeente Het Hogeland
Gemeente Loppersum
Gemeente Midden-Groningen
Gemeente Oldambt
Gemeente Pekela
Gemeente Stadskanaal
Gemeente Veendam
Gemeente Westerkwartier
Gemeente Westerwolde

De Vereniging van Groninger Gemeenten,



Ard van der Tuuk
Voorzitter

Cc: VNG t.a.v. de heer L. Geluk, Algemeen Directeur
Het ministerie van BZK, t.a.v. Minister drs K. Ollengren
Het ministerie van Financiën t.a.v. Minister drs. W. Hoekstra

Bekijk in browser

BDO-Benchmark Nederlandse gemeenten 2021: financiële situatie onhoudbaar

- *Tekorten gemeenten lopen verder op*
- *Uitvoering openbaar bestuur verschraalt*
- *Herbezinning financiering, taken en omvang gemeenten noodzakelijk*

Eindhoven, 14 januari 2021 – Nederlandse gemeenten kampen met ongekende financiële uitdagingen en onzekerheden. Bijna acht op de tien verwacht een tekort over 2021 dat in totaal wordt voorspeld op maar liefst 1,3 miljard euro. Daarmee dreigt het gezamenlijke tekort van gemeenten ten opzichte van 2018 tien keer zo groot te worden.

Dit blijkt uit de Benchmark Nederlandse gemeenten van BDO Accountants & Adviseurs. Hierin is de financiële gezondheid van alle 355 gemeenten beoordeeld op basis van de jaarrekeningen over 2019, met als resultaat een financiële ranking van alle gemeenten, verdeeld naar inwoneraantal. Daarnaast zijn de begrotingen voor 2021 geanalyseerd.

Steeds meer gemeenten in het rood
De financiële positie van gemeenten loopt hard terug vanwege aanhoudende tekorten. Het gezamenlijke verlies van gemeenten steeg met ruim 600 miljoen euro naar 747 miljoen euro in 2019. Hoewel de oplopende tekorten bij de meeste gemeenten nog met de eigen buffers gedicht kunnen worden, is de financiële rek eruit. Waar in 2018 nog 58% van de gemeenten met tekorten kampt, was dit in 2019 al 65%.

Uit de beoordeling van de jaarrekeningen blijkt dat er grote regionale verschillen bestaan tussen gemeenten:

· In de provincies Noord-Holland en Groningen bedragen de tekorten per inwoner meer dan 100 euro. Zij spannen daarmee de kroon. Gemeenten in de provincie Flevoland doen het daarentegen het beste.

· Gemeenten in Flevoland hebben een gemiddelde solvabiliteit (eigen vermogen en buffers) van 53% en scoren daarmee ook het beste van alle provincies. In Zeeland is de solvabiliteit van gemeenten het laagste met gemiddeld 24%.

· Flevoland bezit ook de laagste gemiddelde nettoschuldquote (de schuldpositie) met 15%. Landelijk bedraagt deze 49%, in Zeeland (63%) en Zuid-Holland (67%) ligt deze fors hoger.

De gemiddelde solvabiliteit van gemeenten daalde in 2019 met één procent ten opzichte van vorig jaar naar 34%. Voor 2023 wordt zelfs een verdere daling naar 30% verwacht. De nettoschuldquote van gemeenten nam toe van 48,5% in 2018 naar 49,2% in 2019 en wordt voor 2021 verwacht op 64%.

Uitvoering openbaar bestuur verschraalt
BDO constateert dat steeds meer gemeenten in het rood komen te staan en tekorten verder oplopen. Rob Bouman, voorzitter van de branchegroep Overheid van BDO: “Het is voor de langere termijn geen houdbare situatie. Gemeenten kunnen nu nog tegen een stootje. Ze kunnen de oplopende tekorten tot nu toe nog steeds betalen door te bezuinigen en in te teren op de reserves of door meer schulden op te bouwen. Deze trend is niet gewenst, maar wel de realiteit. Het structureel en reëel evenwicht is volledig zoek. Gemeenten staan voor de lastige taak ongekende financiële uitdagingen en onzekerheden het hoofd te bieden. Hierbij valt te denken aan de toenemende digitalisering, energietransitie, krapte op de woningmarkt en de impact van COVID-19. Dit bovenop de reeds eerder door de Rijksoverheid overgehevelde taken uit het sociaal domein. Gemeenten zijn hierdoor genoodzaakt keuzes te maken en in sommige gevallen zich te beperken tot enkel het uitvoeren van wettelijke taken. Dit leidt tot verschraling in de uitvoering van het openbaar bestuur.”

Coronacrisis komt bovenop toch al sombere vooruitzichten
Bouman benadrukt de spilfunctie van gemeenten: “zij vormen een belangrijke maatschappelijke motor. Ook in crisistijd blijven zij, ondanks het wegvallen van inkomstenbronnen, hun maatschappelijke taken uitvoeren en zijn daarnaast onmisbaar gebleken voor de continuering van de zorg, het toezicht houden op de coronamaatregelen en het overeind houden van culturele instellingen.” De Rijksoverheid heeft aangegeven gemeenten te compenseren voor gemaakte kosten als gevolg van de coronacrisis. Inmiddels zijn twee steunpakketten verleend, onder andere aan gemeenten. Het is echter de vraag of het volledig vergoeden van de kosten kan en zal gebeuren. “Het is goed mogelijk dat er verborgen kosten zijn die tijdens de compensatieberekeningen nog onbekend zijn, zoals extra verliezen voor culturele instellingen. Hoe langer de crisis duurt, hoe groter de druk op het sociaal domein, toch al de grootste kostenpost voor gemeenten”, benadrukt Bouman. “Gemeenten moeten hun huishoudboekje doorgronden en scenario’s doorrekenen. Dat helpt bij het maken van de juiste keuzes.”

Herbezinning taken, omvang en financiering gemeenten
BDO doet gemeenten een aantal aanbevelingen. “Gemeenten moeten in tijden van corona hun weerbaarheid en wendbaarheid voortdurend monitoren. Integraal risicomanagement is noodzakelijk en zero based budgetting is een middel om opnieuw aan de knoppen te draaien. Een bedrijfsmatig fundament wordt meer en meer noodzaak om blijvend publieke waarde te realiseren en ambities waar te maken,” aldus Bouman. BDO pleit daarnaast voor een herbezinning van taken, omvang en financiering van gemeenten. “Dit is een bekend thema, de urgentie hiervan neemt alleen maar toe. De huidige verdeling en financiering past niet meer bij de toegenomen financiële dynamiek - desondanks is de invoering van het nieuwe verdeelmodel uitgesteld tot 2023. Toezichthouders moeten daarnaast meer aandacht hebben voor structureel en reëel evenwicht. Zij moeten de financiële ontwikkelingen volgen en het weerstandsvermogen monitoren.”

Over de Benchmark Nederlandse gemeenten
BDO doet regelmatig onderzoek in de publieke sector, onder andere in de zorg- en overheidssector. Door de analyse van openbare kengetallen beoogt BDO de financiële gezondheid van de diverse sectoren objectief in kaart te brengen. De BDO-benchmark Nederlandse gemeenten verschijnt dit jaar voor de derde keer. Naast de financiële analyse en een doorkijkje naar de gemeentelijke begrotingen voor 2021, beschrijft het rapport de belangrijkste uitdagingen, conclusies en aanbevelingen. Ook heeft BDO net als vorig jaar rapportcijfers toegekend aan individuele gemeenten (te bekijken in de online analysetool) en diverse gemeenten

aan het woord gelaten over hun financieel beleid, ervaringen en adviezen voor andere gemeenten. Raadpleeg het volledige rapport voor alle details.

Voor meer informatie:

Sterk Werk Communicatie
Evi van den Oever
Tel.: 06 30 14 14 35
E-mail: Evi.van.den.oever@sterkwerk.nl

of

BDO Accountants & Adviseurs
Marlieke van Rens
Tel.: 06 51 75 17 35
E-mail: marlieke.van.rens@bdo.nl

Klik hier om af te melden van deze mailings

Verslag van de uitzending



De gemeente Stadskanaal heeft een groot financieel tekort. Hoewel de gemeente al tien jaar aan het bezuinigen is, tot nu toe voor in totaal 15 miljoen, komt de gemeente niet rond omdat het Rijk taken oplegt en daarvoor te weinig geld geeft. De gemeenteraad van Stadskanaal besloot daarom om de hakken in het zand te zetten en een niet-sluitende begroting vast te stellen. Meer bezuinigen zou onherroepelijk leiden tot grote afbraak van voorzieningen en de kwaliteit van de samenleving op het spel zetten.

Steeds meer gemeenten komen door de decentralisatie van taken in het sociaal domein in de problemen. Stadskanaal wilde daarom in een online tafeldiscussie onder leiding Janine Abbring onderzoeken wat er moet gebeuren om gemeente een gezonde financiële basis te geven

Sociale zekerheid is een grondrecht

Commissaris van de Koning René Paas vergeleek in zijn videobijdrage de decentralisatie met de Toeslagenaffaire. ‘Sociale zekerheid is meer dan alleen een woord, het is een belofte, een grondrecht’, volgens Paas. Mensen ervaren nu dat die er onvoldoende is, zeker in de gebieden waar mensen vaker en meer een beroep moeten doen op sociale voorzieningen, zoals in Stadskanaal. Doordat gemeenten bij de decentralisaties onvoldoende geld kregen zijn er problemen ontstaan, ziet hij. ‘De situatie is nijpend. De overheid is aan zet. Het Rijk kan zich er niet vanaf maken dat gemeenten nog steeds sluitende begrotingen inleveren. Er is ook hier ongekend onrecht als de staat de andere kant opkijkt.’

De eerste gasten, hoogleraren Caspar van den Berg (hoogleraar Global and Local Governance) en Douwe Jan Elzinga (hoogleraar staatsrecht, architect van het dualisme) zijn hier het roerend mee eens. Van den Berg: ‘Paas overdrijft niet. De tekorten worden niet veroorzaakt door mismanagement of gebrek aan creativiteit bij de gemeenten. In gemeenten als Stadskanaal zijn veel mensen die het niet of net wel zelfstandig redden. En die daarom een beroep moeten doen op sociaal beleid.’ En meer problemen leidt niet tot meer geld uit het gemeentefonds. Kleine gemeenten hebben, in tegenstelling tot grote,

nauwelijks mogelijkheden om extra inkomsten te genereren om zo de klappen op te vangen. Hij ziet de kloof tussen krimpregio's en bruisgebieden steeds groter worden. Terwijl het stedelijk gebied de hulpbronnen van het ommeland juist nodig heeft om succesvol te zijn. 'Dit speelt al eeuwen.' Het heeft volgens hem ook politieke gevolgen: 'mensen aan de randen van het land voelen zich steeds minder gehoord en dat leidt steeds meer tot proteststemmen.'

Decentralisatie met een bijsmaak

Elzinga ziet dit ook en wijst bovendien op de Europese opgave om als overheid een begrotingstekort van maximaal 3 procent te hebben. De decentralisatie werd hierdoor gebruik om deze doelstelling te halen, ten koste van de gemeenten. Bijkomend probleem is dat het onduidelijk is wie er over de taakstelling van gemeenten beslist en dat er steeds meer tot achter de komma uitgedachte opgaven bijkomen. 'De vakdepartementen beslissen over de taakstelling van gemeenten, maar hebben daar geen goede kijk op. Het regionaal bestuur is daardoor geëxplodeerd. Je moet dat monopolie doorbreken.' Op verzoek van de VNG heeft hij een ontwerp van een nieuwe Wet op het decentraal bestuur geschreven. De minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties moet de regie krijgen over wie taken het beste zou kunnen uitvoeren en hoeveel geld hiervoor nodig is. 'Nu hebben raadsleden het gevoel dat ze in het verkeerde toneelstuk te zitten en dat ze de uitvoerende organisatie zijn van het nationale bestuur.'

In de videobijdrage van Erik Dannenberg wordt dit nog eens onderstreept. 'Het is dapper van Stadskanaal om geen sluitende begroting in te leveren en een goed signaal. Bezuinigingen knagen nu aan de basis van de voorzieningen in gemeenten. De transformatie van het sociale domein lukt niet, omdat de gemeenten te weinig geld krijgen en omdat er steeds aanvullend beleid komt vanuit Den Haag. Zo krijgen ze geen speelruimte om het opnieuw in te richten.'

Een zwakke sociale structuur is levensgevaarlijk

In het volgende blok met Bettina Bock (hoogleraar bevolkingsdaling en leefbaarheid) en Reinier van Zutphen (Nationale Ombudsman) gaat het over de effecten van de problemen op de leefbaarheid. Het wordt ingeleid door een videoboodschap van Nel Kruit, directeur van de Stadskanaalster welzijnsinstelling Welstad: 'Hoge verwachtingen en veel stimulans zorgen voor goede resultaten en veel zelfvertrouwen. Andersom werkt het ook. Lage verwachtingen en weinig stimulans zorgen voor onder-prestatie en een gebrek aan zelfvertrouwen.' En zo ziet de relatie tussen landelijke overheid en plattelandsgemeenten er op dit moment volgens haar uit. Er wordt te weinig geïnvesteerd en er zijn weinig verwachtingen vanuit de overheid. Dat leidt tot een laag zelfvertrouwen in het gebied. 'Als welzijnsinstelling doen we het volgens de gemeente goed. We investeren in vroegsignalering en leefbaarheid en in de sterke sociale structuur, die hier zo nodig is. Maar we moeten wel 15% op jullie bezuinigen omdat de overschrijdingen in de zorg moeten worden weggewerkt.' Ze vergelijkt vervolgens Stadskanaal met de stad Den Haag: 'de werkeloosheid is vergelijkbaar maar het verschil zit in het aantal mensen dat rond de armoedegrens leeft. Dat is hier veel hoger. En als je dan geen sterke sociale infrastructuur hebt loop je erg grote risico's.' Ze stelt dat het huidige gezondheidsstelsel uitgaat van beperkingen en niet kijkt naar de mogelijkheden van mensen: 'Het is een duur stelsel met perverse prikkels en biedt geen oplossingen. Investeren in leefbaarheid en een krachtige structuur wel.'

Bock ziet ook dat gemeenten hun best doen om burgers in een positie te brengen waarin zij voor zichzelf en hun omgeving kunnen zorgen: 'Maar het lukt ze vanwege de tekorten gewoon niet. Ik snap dat raadsleden nu zeggen "we vertikken het" en dat ze weigeren hun eigen gemeente verder kapot te maken.' Leefbaarheid is volgens haar bovendien een grondrecht: 'Daar betaal je belasting voor.' Ze vreest voor een negatieve spiraal als mensen stelselmatig in de steek worden gelaten en niet op tijd steun en hulp krijgen: 'Als je continu stress en zorgen hebt dan tast dat de weerbaarheid aan en de energie die mensen hebben en kunnen steken in de leefbaarheid van de eigen gemeenschap. En die leefbaarheid is

noodzakelijk voor de gehele samenleving. Als een gemeente goed wil functioneren heeft ze vitale inwoners nodig.'

Van Zutphen is het met haar eens: 'Burgers zijn aan het bikkelen om het hoofd boven water te houden. Bij die mensen moet je niet aankomen met 'participatie' en 'zelfredzaamheid'. Het sociale minimum wordt helemaal niet gegarandeerd. De overheid moet er voor zorgen dat je mee kunt doen als je wilt, dan wordt het leven leefbaar, wie je ook bent of waar je ook woont. Leefbaarheid en kwetsbaarheid horen bovendien bij elkaar. Kwetsbaarheid betekent dat de overheid je kan kwetsen door niet te geven waar je aanspraak op kunt maken. De sociale cohesie is aan het verdwijnen. Dat is letterlijk levensgevaarlijk.' Hij heeft dan ook twijfel of decentralisatie op deze manier wel haalbaar is.

Het moet duidelijk zijn waar de overheid van is

In een tweede videobijdrage daagt Erik Dannenberg de gemeenten ook uit: 'Probeer een nieuwe manier van werken. Pak de ruimte die er wel is. Versterk de sociale basis en verwijs niet door naar dure en gewiekste tweede- en derdelijnszorgpartijen. Er moet een nieuwe volwassen verhouding komen tussen Rijk en gemeenten om dit vorm te geven.' Hij constateert: 'Nederland is één van de rijkste landen ter wereld en geeft zeer veel uit aan allerlei vormen van hulp. Primair is de transformatie van het sociale domein dan ook een organisatievraagstuk en geen financieel probleem. Maar je hebt het Rijk nodig om de omslag te maken: je moet eerst investeren om rendement te halen. Toon lef en maak het mogelijk dat iedereen er bij hoort.'

Van Zutphen: 'Er ligt zoveel bij de gemeenten met zo weinig geld dat ze zichzelf niet meer kunnen redden. Je hoeft de decentralisatie niet terug te draaien, maar we moeten op een andere manier aan de slag.' Zijn advies is dan ook: 'Geef in elk geval gemeenten hun zelfredzaamheid terug'. Bock vult aan: "En als je dan een nieuwe laagdrempelige organisatie wilt optuigen met makkelijke toegang tot zorg en sociale zekerheid in de wijken en daarmee vroegtijdige begeleiding bij problemen, dan kost dat tijd en geld.' Van Zutphen: Er zal in elk geval een keuze gemaakt moeten worden. Nu is het zo dat gemeenten moeten doen wat het Rijk bepaalt. Dat moet anders. Het moet weer duidelijk worden waar de overheid van is, dat ontbreekt nu enorm.'

Rijk, neem uw verantwoordelijkheid

De uitzending wordt afgesloten met tips en aanbevelingen. Bock geeft aan dat het in elk geval cruciaal is dat er weer vertrouwen komt bij mensen dat de overheid er is als ze in nood zijn. Van Zutphen onderstreept dit: 'het maakt de burger niet uit wie het doet, maar regel het overheid'. Wethouder Hamster van Stadskanaal geeft in zijn videobijdrage nog drie punten mee: 'Rijk, neem uw verantwoordelijkheid en zorg voor een gelijkwaardige verhouding tussen Rijk en gemeente. Geef gemeenten meer beleidsvrijheid voor gedecentraliseerde taken en zorg voor voldoende middelen, ook met terugwerkende kracht, voor wat we moeten doen'.

De analyse is terug te kijken via: https://youtu.be/Xp9OxnF5Zyc
Een samenvatting van 5 minuten staat hier: https://youtu.be/iy0bAvfNUqQ

Informatie financiële situatie van Stadskanaal

EenVandaag, 27 oktober 2020
https://eenvandaag.avrotros.nl/item/gemeenten-in-geldnood-door-jeugd-en-ouderenzorg-stadskanaal-is-het-zat-en-wil-de-boel-niet-langer/

RTV Noord, 7 oktober 2020
https://www.rtvnoord.nl/nieuws/750153/Gedeputeerde-Rijzebol-over-machteloosheid-Stadskanaal-Dit-is-een-veeg-teken

Uitleg over de financiële situatie van Stadskanaal
https://youtu.be/7Rp-QaxjB6A

Raadscommissie Stadskanaal, 6 oktober 2020
https://youtu.be/o_wMmEnf6oY

Raadsvergadering, 9 november 2020
https://youtu.be/sDCEBiNV1es

Binnenlands Bestuur, 22 december 2020
https://www.binnenlandsbestuur.nl/financien/nieuws/tien-gemeenten-zakken-door-ondergrens.15507128.lynkx?tid=TIDP519575X21B0BF6DD08C40D3AEF20965057C6181YI5&utm_campaign=BB_NB_Dagelijks&utm_medium=email&utm_source=SMG&utm_content=1212_22-12-2020

Fractievoorzitter ChristenUnie Statenfractie
https://youtu.be/4AvA2KUn61Y

RTV1, 9 oktober 2020 (va 4:40)
https://www.youtube.com/watch?v=wme52I2z0RQ&feature=emb_logo

De Analyse, 2 februari 2021
https://youtu.be/Xp9OxnF5Zyc

Artikel NRC, 28 februari 2021
https://www.nrc.nl/nieuws/2021/02/28/de-lucht-verdween-uit-de-lokale-begroting-a4033640

Artikel Trouw, 4 maart 2021
https://www.trouw.nl/verdieping/het-geld-is-op-in-stadskanaal-hoe-kwam-een-van-de-financieel-gezondste-gemeenten-van-groningen-aan-de-grond-te-zitten~b0c18b75/